

Zásady pro tvarování a řez

Před popisem způsobu tvarování vřetenovité koruny je nezbytné zmínit základní cíle, zásady řezu a reakci stromku na tento úkon. Dle Jonkerse (1960) hlavním cílem řezu je odstranění částí výhonů ze stromku tak, aby to mělo vliv na jeho přírodní vzrůst a aby počet a kvalita plodů byla lepší než ze stromku neřezaného.

Řezem stromků by se mělo dosáhnout:

- dle možnosti velkou a dobře stavěnou (vzrostlou) korunku již v mladém věku, díky které stromek rychleji a bohatě plodí;
- rozměry korunky by měly odpovídat fyziologickým požadavkům stromku a měly by usnadňovat pěstování s pomocí techniky;
- rovnováha mezi vzrůstem a plodností, hlavně u starších stromů;
- dobrá kvalita jablek;

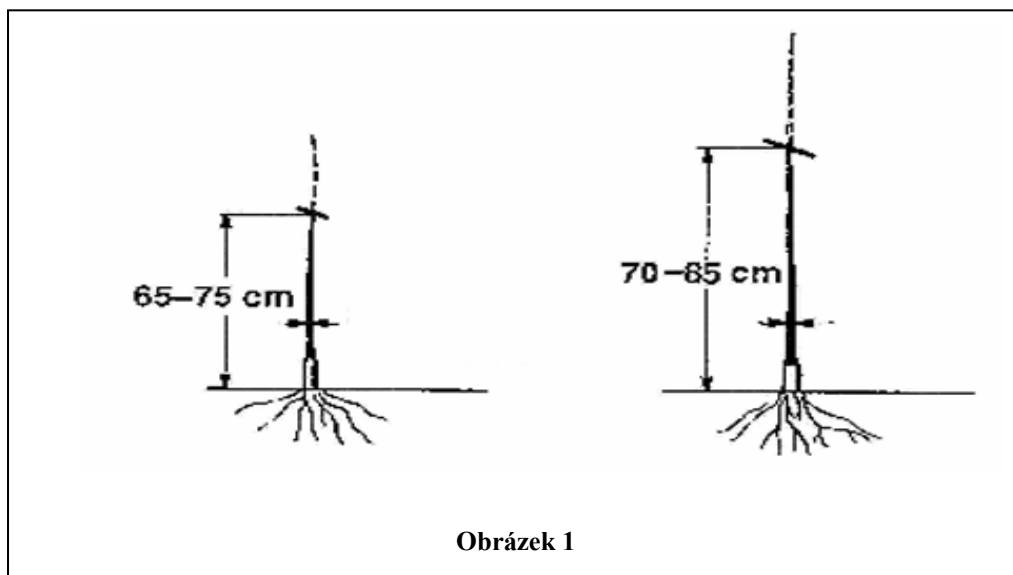
Výsadbový materiál

U vysazovaných stromků je důležitá jejich kvalita a to kvalita vnější i vnitřní. Vnitřní kvalitou se rozumí pravost odrůdy a bezviróznost. Výhodou bezviróznosti je silnější a jednotnější růst, vyšší výnosy, lepší kvalita ovoce a vyšší výtěžnost ve školkách.

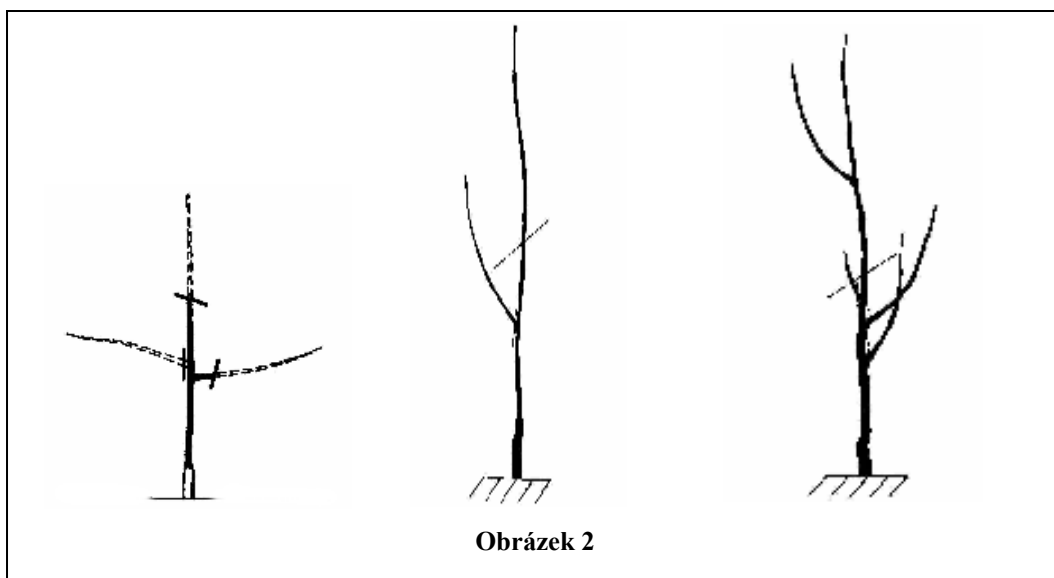
Vnější kvalita nám určuje jak mají distribuované stromky vypadat.

PRVNÍ ROK PO VÝSADBĚ:

Zkrátí se výhony na všech vysazených stromcích. Rozdíl je v síle řezu, který závisí na tloušťce vysazeného stromku a od odrůdy. Jednoleté a nerozvětvené očkovance se zkrátí na výšku 65 – 85 cm, (obr 8) Více se zkrátí tenké, slabé stromky o průměru kmínku 8 – 10 mm se zkrátí na výšku 60 – 70 cm, stromky o průměru větším než 10 mm se zkrátí na výšku 70 – 85 cm (obr.1).

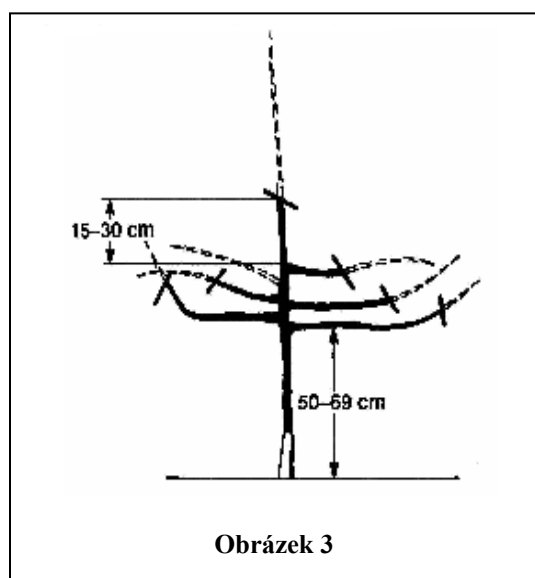
Zakrácení očkovance ↑ - Nejcennější jsou rozvětvené očkovance. Čím více krátkých výhonů /tzv. syleptických) vlastní, tím lépe. Očkovanci s 1 – 2 silnými bočními výhony se nehodí pro vytváření vřetenovité koruny. Takové stromky se musí upravit. Výhony se odstraní a terminál se zkrátí na výšku 60 – 85 cm obr.2 ↓.

Obrázek 2

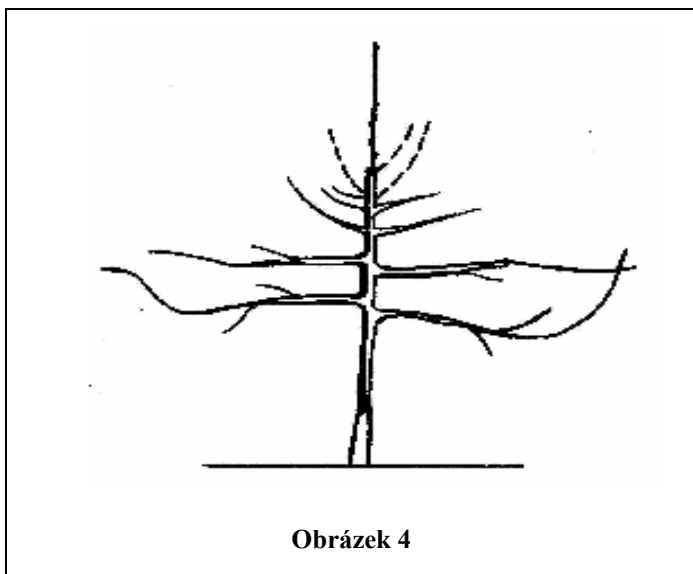
Se stromky, které mají dostatek bočních výhonů se zachází jinak. Nejprve se očistí kmínek do výšky 50 – 60 cm nad povrchem půdy. První a jediné patro se tvaruje v této výšce ze 3 – 5 výhonů vyrůstajících horizontálně v různých směrech, z nich se vytvoří základní kostra příští koruny. Zkracování bočních výhonů závisí na jejich délce a rozmístění na terminálu a také na odrůdě. Po výsadbě stromků se zkrátí všechny výhony delší než 50 cm, nezávisle od odrůdy a podnože. V procesu zkracování se musí brát v úvahu pyramidální tvar koruny. Výhony výše umístěné krátíme značně silněji. Odstraňují se též konkurenční výhony. Nezakracují se výhony kratší než 30 cm to se týká především odrůd, které lehce tvoří krátké výhony po celé délce větví (Šampion, Idared, McSpur). Výhony takových odrůd jako Gloster, Booskop, Rubín je nutno silněji krátit aby se zamezilo předčasnému vyholování.

Jestli je průměr kmínku větší než 10 mm zakracujeme terminál asi 30 cm nad posledním bočním výhonem.. Menší průměr (než 10 mm) zastříhneme 15 cm nad posledním výhonem. Silněji krátíme terminál odrůd náchylných na vyholování výhonů, nebo slabě rostoucích odrůd např. Šampion a také těch, které mají slabé výhony v „prvním patře“. Způsob řezu rozvětveného očkovanice ukazuje (obr.3).

Obrázek 3

← Řez rozvětveného očkovanice – v důsledku zkrácení výhonů vyrůstají mladé výhony v různém počtu a o různé délce. Nejsilněji a nejčastěji pod ostrým úhlem rostou výhony v blízkosti terminálu. Jejich silný vzrůst brzdí růst výhonů vyrůstajících z níže položených pupenů na terminálu. Příliš dlouhé výhony nebo jejich nepřítomnost ztěžují formování vřetenovité koruny. Tomuto nepříznivému faktu můžeme předejít vyštípováním mladých silně rostoucích výhonů. Vyštípování se provádí když výhony mají délku kolem 15 cm. (obr.4) ↓ .

Obrázek 4

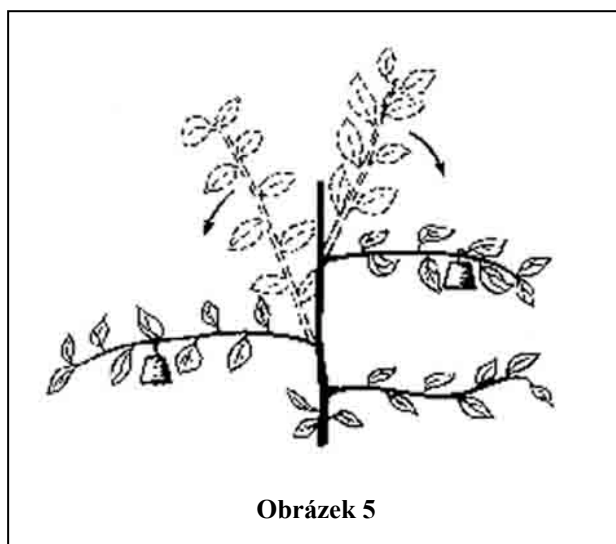
← Vyštipování - na silně zkrácených bočních výhonech mohou vyrůst poměrně dlouhé konkurenční výhony. Takový výhon je nutno zkrátit, když dosahuje délky 10 – 15 cm. Zkrácení výhonu na boční větví stimuluje vyrůstání nových výhonů a také silný rozvoj kosterní větve. Konkurenční výhony se doporučuje zkrátit na čípek 2 – 3 cm než na větvní kroužek. Z krátkého čípku vyrůstají krátké výhony, které se lehce mění v plodonoše. Pokud v prvním roce po výsadbě vyrostly na stromku delší výhony než 50 cm - je nutné tyto výhony ohýbat (obr.5) ↓.

DRUHÝ AŽ ČTVRTÝ ROK PO VÝSADBĚ

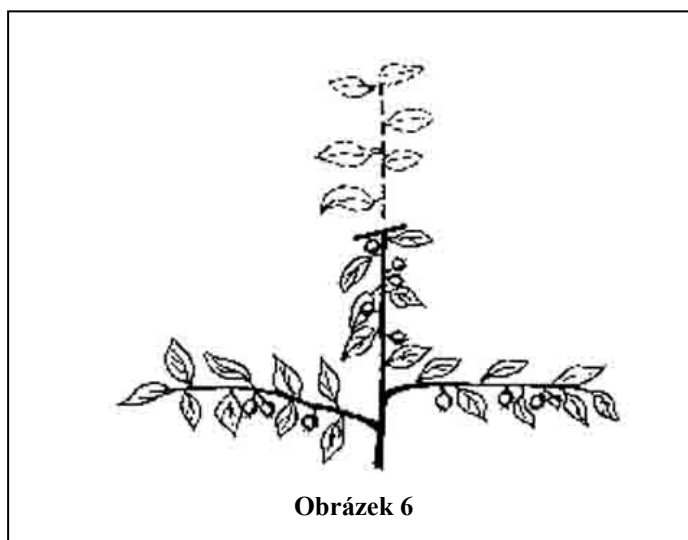
Ve druhém roce je řez a tvarování stromků závislé především na tom, jak bylo postupováno v předešlém roce. Ve druhém roce se řez a formování omezuje na zkrácení terminálu a na ohýbání silně rostoucích bočních výhonů. Jestliže v prvním roce byly očkovance jednovýhonové a neformovala se jejich koruna, je třeba především odstranit konkurenční výhony a také ohýbat boční výhony, zvláště ty, které rostou vertikálně a pod příliš ostrým úhlem.

Od druhého roku po výsadbě je zapotřebí zvláštní pozornost věnovat terminálu a celé horní části koruny. Nemůžeme umožnit zánik terminálu a nemůžeme dopustit příliš silné rozrůstání horní

části koruny. Můžeme toho dosáhnout několika způsoby tvarování a řezu terminálu. Způsob zacházení s terminálem závisí na síle vzrůstu stromu. Pokud je terminál tenký (průměr do 5 mm), krátký do 30 cm a stromky jsou bez opory, je nejlepší ho zkrátit na jaře před začátkem vegetace. Zkracujeme ho nejméně na polovinu, tehdy vyrůstají poměrně silné boční výhony a nový silný terminál. Jestli je ale terminál silnější zkracujeme ho také na polovinu, ale až po odkvětu, kdy se objevují malé plůdky (obr. 6) →.

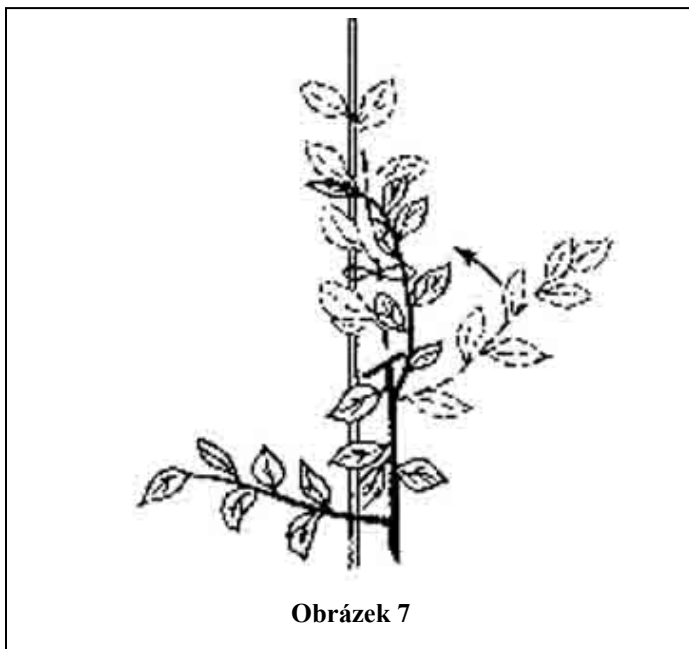

Obrázek 5

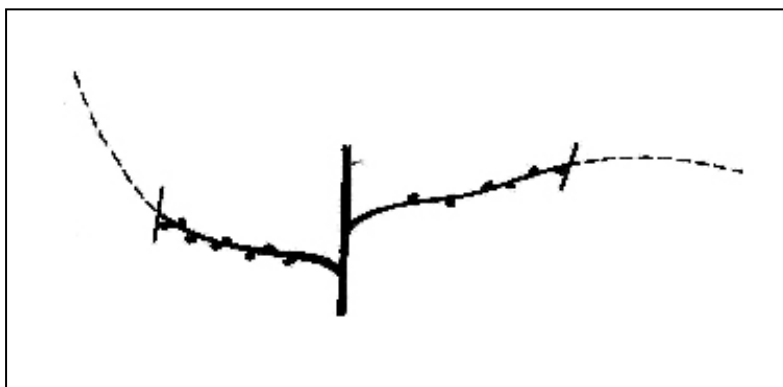
Obrázek 6

Zkrácení terminálu ↗ na stromech s oporou, vysazených v menším sponu, je lepší než jaře odstranit celý terminál. A po odkvětu nejvýše položený boční výhon lukovitě ohnout nahoru (obr. 7 ↓) aby převzal funkci terminálu. Tímto způsobem je možno velmi oslabit vzrůst horní části koruny, což přejde dobré plodnosti níže postavených větví. Je to zvláště důležité při husté výsadbě jabloní. Jestli se nepoužívá výše uvedený způsob řezu, je třeba v letním období dlouhé výhony ohýbat do horizontální polohy. Je to pracovně náročnější než popisované způsoby.

← Nahrazení terminálu bočním výhonem - terminál můžeme ošetřovat i ohýbáním. Terminál ve výšce 1,8 – 2 m ohneme a vyvážeme ke drátěnce. Zabráníme proudění živin do nejvrchnější části terminálu, které nám „posouvají“ terminál do výšky a umožníme větší přísun živin do jeho spodnějších partií, kde se po tomto zásahu začnou živiny kumulovat, proběhne diferenciací květů a příští rok jsou na terminálu květy a plody.

Od druhého roku také jinak zacházíme s dlouhými výhony. Jednoleté výhony v horní části koruny nezakracujeme, i když deformují vřetenovitou korunu. Zkrácení silných výhonů rostoucích v horizontální poloze nebo lehce povislé jsou příčinou vyrůstání několika nových, poměrně silných výhonů. Tímto způsobem zbytečně zahušťujeme korunu, zvláště v horní části. Tyto výhony zkracujeme ve druhém roce jejich růstu, tedy když se obalí květními pupeny (obr. 8) ↘.

ŘEZ V PLNÉ PLODNOSTI STROMŮ

Většina odrůd rostoucích na zakrslých podnožích začíná nejpozději ve čtvrtém roce plodit. V tomto období je řez založen na prosvětlování koruny, odstraňování nemocných nebo poškozených větví a každoročním zmlazování. Odstraňují se hlavně staré nebo příliš tenké výhony a vyplazené větve. Odstraňují se nebo se zakracují větve stejné tloušťky rostoucí

vedle sebe. Větve by měly být vždy tenčí než terminál. Nadále je třeba udržovat pyramidální tvar koruny, aby se nevyskytovaly silné výhony a větve.

Výhony a větve můžeme krátit na větvní kroužek nebo na čípek o délce do 20 cm. Délka čípku závisí na tloušťce výhonu a síle růstu stromu. Silné výhony zakracujeme slaběji než výhony slabší na slabě rostoucích stromech. Řez na čípek by se měl používat především u odrůd se sklonem k vyholování větví (Gloster, Rubín). Tento způsob řezu provádíme na jaře nebo v létě. U silně rostoucích stromků je nutné provádět řez 2x v roce.

LETNÍ ŘEZ

Principem letního řezu je především odstranění „vlků“. Řez má vliv především na lepší vybarvení plodů a slabší náchylnost k fyziologické skvrnitosti. Letní řez může oslabit vzrůst stromu. V létě, na stromech příliš silně nebo brzy řezaných však bývají jablka drobnější.

Obecně je zbytečný letní řez na mladých jabloních. Řez nemá vliv na vzrůst stromů ani na počet květních pupenů tato skutečnost byla prokázána na mladých stromech odrůdy Golden Delicious. Mladé stromy vyžadují jen řez formující, odstraňování konkurenčních výhonů a ohýbání.